Franklin D. Roosevelt
Iga-aastane läkitus Kongressile
6. jaanuar 1941
Kõne „Neli vabadust”

Lugupeetud härra esimees, härra spiiker, austatud 77. Kongressi liikmed!

Ma pöördun teie – 77. Kongressi liikmete poole hetkel, mis on ühendriikide ajaloos enneolematu. Kasutan sõna „enneolematu”, sest mitte kunagi varem ei ole Ameerika julgeolekut ähvardanud nii tõsine välisoht kui praegu.

Alates hetkest, mil meie riigikord põhiseaduse alusel 1789. aastal igaveseks ajaks loodi, on enamik meie ajaloos esile kerkinud kriitilisi perioode olnud seotud meie siseküsimustega. Õnneks võib nimetada neist vaid ühe – neil aastat väldanud osariikidevahelise sõja –, mis on meie riigi ühtsust ohustanud. Tänu Jumalale, et 130 miljonit ameeriklast 48 osariigis on unustanud nüüdseks oma erimeelsused meie riigi ühtsuse teemal.

On tõsi, et enne 1914. aastat raputasid Ameerika Ühendriike sageli teistel mandritel toimuvad sündmused. Me oleme osalenud kahes sõjas Euroopa riikidega ning mitmetes sõjalistes konfliktides Lääne-Indias, Vahemere piirkonna ja Vaikses ookeani riikides, et kaitsta seal Ameerika õigusi ja rahumeelse kaubanduse põhimõtteid. Kuid mitte ühelgi juhul ei ole nii tõsine oht meie riiklikku julgeolekut ega meie iseseisvuse püsimajäämist ohustanud.

Tahan öelda, et juba ammusest ajast on Ameerika olnud riigina selgesõnaliselt ja kindlalt vastu kõikidele katsetele lukustada meid iidse Hiina müüri taha, sellal kui tsivilisatsioon piduliku rongkäiguna mööda marsib. Mõeldes täna oma lastele ja nende lastele, astume vastu meile või ükskõik millisele muule Ameerika osale pealesunnitud isoleeritusele.

Meelekindlus, mis on meid saatnud kõigi nende aastate jooksul, on saanud kinnitust ka näiteks Prantsuse revolutsioonile järgnenud veerand sajandit väldanud sõdade ajal.

Olid ajad, mil Napoleoni lahingud seadsid ohtu Ameerika Ühendriikide huvid seeläbi, et Prantsusmaa omas tugipunkti Lääne-India saarestikus ja Louisianas. 1812. aastal astusime me sõtta, et kaitsta oma õigust rahumeelsele kauplemisele. Kuid tookord oli selge, et ei Prantsusmaa, Suurbritannia ega ühegi teise riigi eesmärgiks polnud kogu maailma valitsemine.

Sama on kehtinud 99 aasta jooksul alates 1815. aastast kuni 1914. aastani – mitte ükski sõda Euroopas ega Aasias ei ole kujutanud endast tõsist ohtu meie ega ühegi teise Ameerikas asuva

riigi tulevikule.

Kui mitte arvestada Maximilianiga seotud sündmusi Mehhikos, ei ole mitte ükski välisvõim püüdnud ennast meie poolkeral kehtestada. Samuti on Atlandi ookeanil seilav Briti merevägi alati olnud sõbraliku suhtumisega. Ja sõbralik on see ka praegu.

Isegi siis, kui 1914. aastal puhkes Esimene maailmasõda, näis see hõlmavat ainult väikest ohtu meie oma tulevikule Ameerikas. Kuid aja jooksul hakkasid ameeriklased mõtlema sellele, milline on demokraatlike riikide kokkuvarisemise mõju meie enda demokraatiale.

Me ei peaks liigselt tähtsustama Versailles' rahulepingu puuduseid. Me ei peaks pidevalt rääkima demokraatlike riikide suutmatusest tegeleda maailma ümberkorraldamise probleemidega. Me peaksime meeles pidama, et 1919. aasta rahu oli palju õiglasem kui „rahu loomine", mis algas juba enne Münchenit ja mille jätkuks on praegune türanlik valitsemiskord eesmärgiga levida kõikidele mandritele. Ameerika rahvas on astunud kõigutamatult sellele türanniale vastu.

Iga reaalselt mõtlev inimene teab, et demokraatlikku elulaadi rünnatakse praegu otseselt kõigis maailmaosades – rünnatakse kas relvadega või mürgise ja salajase propaganda kaudu nende poolt, kelle eesmärgiks on hävitada ühtsus ja soodustada lahkhelisid riikides, kus valitseb veel rahu.

Kuueteistkümne kuu jooksul on see rünnak hävitanud demokraatliku elukorralduse hirmuäratavalt paljudes suurtes ja väikestes sõltumatutes riikides. Demokraatia ründajad on ikka veel pealetungil, kujutades endast ohtu ka teistele suur- ja väikeriikidele.

Seetõttu, täites teie presidendina oma põhiseaduslikku kohustust „teavitada Kongressi meie riigi olukorrast", pean oma kurvastuseks ütlema, et meie riigi ja meie demokraatia tulevik ja julgeolek on vastu tahtmist haaratud sündmustesse, mis on toimumas meie riigipiiridest väga kaugel.

Demokraatlikku eluviisi kaitstakse relvadega vapralt praegu neljal mandril. Kui see ebaõnnestub, valitseb tulevikus kõiki Euroopa, Aasia, Aafrika ja Austraalaasia rahvaid ja ressursse võõrvõim. Lubage meelde tuletada, et nende nelja mandri rahvaarv ja ressursid ületavad kuhjaga, isegi mitmekordselt kogu läänepoolkera rahvaarvu ja ressursse.

Sellistel aegadel nagu praegu on ennatlik ja samas ka vale uhkustada, et Ameerika suudaks ilma ettevalmistuseta, ühe käega – teine selja taha seotud – vastu astuda kogu maailmale.

Mitte ükski kainelt mõtlev ameeriklane ei saa diktaatori kehtestatud rahust kogu maailma hüvangut ega tõelise suveräänsuse taastamist, samuti mitte maailma desarmeerimist, sõna- või usuvabadust ega isegi mitte häid ärivõimalusi.

Selline rahu ei tooks ei meile ega meie naabritele mingit kindlustunnet. „Need, kes loobuksid oma põhivabadusest selle nimel, et osta endale pisut ajutist turvatunnet, ei vääri ei vabadust ega turvatunnet."

Rahvana võime tunda uhkust selle üle, et me oleme pehme südamega, kuid me ei luba endale pehmeid ajusid.

Peame alati olema ettevaatlikud nende suhtes, kes propageerivad tühja sõnakõlina ja trummipõrina saatel allaandmise doktriini.

Eriti valvsad peame olema selle väikse rühma puhul, kes kärbiks Ameerika kotka tiibu selleks, et vooderdada saadud sulgedega omaenda pesasid.

Hiljuti rääkisin, kui kiiresti võib moodsa sõjapidamise tempo tuua meie endi õuele füüsilise rünnaku; just see võibki meid lõpuks ees oodata, kui diktaatorriigid selle sõja võidavad.

Väga palju loobitakse sõnu teemal, et oleme kaitstud otsese mereülese sissetungi eest. Senikaua, kuni siin püsib Suurbritannia mereväe võim, seda ohtu tõesti ei ole. Isegi kui Suurbritannia mereväge ei oleks, ei saaks tõenäoliselt ühtegi vaenlast pidada nii rumalaks, et ta julgeks rünnata meid merelt tuhandete miilide kauguselt ja maanduda oma sõjaväega Ameerika Ühendriikides, ilma et ta oleks eelnevalt loonud siia strateegilised baasid, kust oma tegevust juhtida.

Kuid me õpime palju Euroopa ajaloo õppetundidest – eelkõige Norra kogemusest. Selle riigi tähtsaimad meresadamad vallutati reetlikkuse ja üllatuse abil, mille nimel nähti aastaid vaeva.

Siinse poolkera vallutamisel ei oleks esimeseks etapiks regulaarväe maandumine meie territooriumil. Vajalikud strateegilised punktid hõivataks hoopis salaagentide ja nende kaasajooksikute poolt. Juba praegu on neid siin meie hulgas ja ka Ladina-Ameerikas arvukalt.

Kuni vallutajariigid jätkavad pealetungi, valivad nemad – mitte meie – rünnaku aja, koha ja viisi.

Just sel põhjusel on kõigi Ameerika vabariikide tulevik praegu tõsises ohus.

Just sel põhjusel on minu seekordne iga-aastane läkitus Kongressile meie ajaloos ainulaadne.

Just sel põhjusel lasub igal valitsuse täidesaatva võimu esindaja ja kongressiliikme õlgadel tähtis kohustus ja suur vastutus.

Praegune hetk nõuab, et meie tegevus ja poliitika oleks pühendatud eelkõige ja peaaegu ainuüksi sellele välismaisele hädaohule vastuseismisele. Kõik meie siseprobleemid on nüüd osaks sellest suurest hädaolukorrast.

Nii nagu me oleme oma sisepoliitikas tuginenud kõikide meie riigi piirides elavate kaasmaalaste õiguste ja väärikuse kombekale austamisele, nii on ka meie välispoliitika põhinenud kõikide – nii suurte kui ka väikeste riikide – õiguste ja väärikuse kombekal austamisel. Moraalsus peab võitma ning lõpuks ta seda ka teeb. Meie riiklik poliitika on järgmine.

Esiteks, väljendades rahva tugevat tahet ja arvestamata erakondlikke seisukohti, võtame endale kohustuseks saavutada kõikehõlmav riigikaitse.

Teiseks, väljendades rahva tugevat tahet ja arvestamata erakondlikke seisukohti, pühendume kõikjal kõigi kallaletungijate vastu võitlevate kindlameelsete rahvaste toetamisele ja takistame seeläbi sõja jõudmist oma poolkerale. Selle toetusega väljendame oma kindlat veendumust, et demokraatia jääb kestma, ning tugevdame omaenda riigi kaitset ja julgeolekut.

Kolmandaks, väljendades rahva tugevat tahet ja arvestamata erakondlikke seisukohti, võtame seisukoha, et moraalsed põhimõtted ja meie omaenda julgeolekukaalutlused ei lase meil mitte kunagi leppida rahuga, mida dikteerivad vallutajad ja mida toetavad allaandjad. Me teame, et jäävat rahu ei ole võimalik osta teiste rahvaste vabaduse hinnaga.

Hiljutistel üleriigilistel valimistel ei olnud selles kogu riiki hõlmavas poliitikas kahe suure partei vahel erilisi erinevusi. Mitte üheski küsimuses ei vaieldud ägedalt Ameerika valijaskonna ees. Praeguseks on rohkem kui ilmselge, et Ameerika kodanikud nõuavad ja toetavad kõikjal kiirete ja põhjalike meetmete võtmist kohe pärast ilmselge ohu ilmnemist.

Seetõttu on vaja, et meie sõjavarustuse tootmist hakataks kohe kiiresti ja hoogsalt suurendama.

Tööstusharude ja tööliskonna juhid on meie üleskutset kuulda võtnud. Tegutsemiskiiruse osas on seatud kindlad sihid. Mõnel juhul saavutatakse need enne tähtaega, mõnel juhul oleme graafikus ja mõnel juhul on esinenud väikeseid, kuid mitte väga olulisi hilinemisi. Mõnel juhul –

ja pean paraku ütlema, et need on väga olulised juhud – valmistab meile muret meie plaanide saavutamise aeglane tempo.

Sõja- ja merevägi on viimase aasta jooksul siiski märkimisväärselt arenenud. Iga päevaga parandavad ja kiirendavad tegelikud kogemused meie tootmismeetodeid. Siht, mis oli täna meie jaoks parim, ei ole homme enam piisavalt hea.

Ma ei saa tunda rahulolu seniste edusammude üle. Tegevusprogrammi eest vastutavad inimesed on parima koolituse, parimate võimete ja suurima kodumaa-armastusega. Nad ei tunne rahulolu praeguse arengu üle. Mitte keegi meist ei tunne rahulolu enne, kui töö on tehtud.

Ei ole tähtis, kas algne eesmärk oli püstitatud liiga kõrgele või liiga madalale – meie eesmärgiks kiiremad ja paremad tulemused. Toon kaks näidet.

Me oleme lennukite tootmisega ajakavast maas, me teeme päeval ja öösel tööd selle nimel, et lahendada lõputu arv probleeme ja jõuda graafikusse.

Sõjalaevade ehitamisega oleme me ajakavast ees, kuid teeme jõupingutusi, et jõuda veel rohkem.

Kogu riigi üleminek rahuaja seadmete tootmiselt sõjamasinate valmistamisele ei ole lihtsate ülesannete killast. Kõige suuremad raskused kerkivad esile programmi algusetapis, mil tuleb ehitada uued seadmed, tehased, montaažiliinid ja laevasõidukanalid. Alles siis saab hakata vajaminevat varustust sujuvalt ja kiiresti tootma.

Täiesti õigustatult peab Kongress olema loomulikult kogu aeg programmi arenguga kursis. Siiski – nagu Kongress ka ise kindlasti mõistab – on ka teavet, mida tuleb meie enda ja ka meie toetuse all olevate riikide julgeoleku huvides konfidentsiaalsena hoida.

Uued olud tekitavad meie julgeoleku tagamiseks pidevalt uusi vajadusi. Ma palun, et Kongress eraldaks uued ja varasemast palju suuremad summad ning annaks loa jätkata alustatud tööd.

Samuti palun Kongressilt luba toota juurde laskemoona ja eri liiki sõjavarustust ning eraldada selleks piisav summa. Selle loa andmisel võime toetada riike, kes võitlevad praegu vallutajariikidega.

Meie kõige otstarbekam ja otsesem ülesanne on tegutseda nii nende kui ka enda relvistuna.

Neil ei ole puudu inimjõust, nad vajavad miljardite dollarite väärtuses relvi enda kaitsmiseks.

Lähedal on aeg, mil nad ei suuda nende relvade eest sularahas maksta. Me ei saa käskida ega käsigi neil alla anda lihtsalt seepärast, et neil ei ole võimalik maksta relvade eest, ilma milleta poleks neil mingit lootust.

Ma ei soovita anda neile miljoni dollari suurust laenu, millest nad saaksid nende relvade eest maksta – laenu, mis tuleb dollarites tagasi maksta.

Ma soovitan muuta nende riikide jaoks võimalikuks edasine sõjavarustuse saamine Ameerika Ühendriikidelt ja lisada nende tellimused oma programmile. Kogu see varustus oleks – juhul, kui see peaks tõesti juhtuma – sobilik meie enda kaitseks.

Võttes kuulda sõja- ja mereväeasutuste nõuandeid ning kaaludes, mis on meie enda julgeoleku jaoks parim, saame me ise vabalt otsustada, kui suurt osa sellest varustusest tuleks hoida siin ja kui palju tuleks saata meie sõpradele, kes annavad oma otsusekindla ja kangelasliku vastupanuga meile aega kaitseks valmistuda.

Vastutasuks välismaa sõpradele saadetu eest saame me mõistliku aja jooksul pärast sõja lõppemist sarnaseid vahendeid või kui soovime, siis muid kaupu, mida meie sõbrad toodavad ja mida me vajame.

Öelgem nendele demokraatlikele riikidele: “Meie, ameeriklased, oleme koos teiega, et te suudaksite oma vabadust kaitsta. Me pakume teile oma energiat, ressursse ja oma organiseerimisvõimet, et anda teile jõudu, mida vajate maailma vabaduse taastamiseks ja säilitamiseks. Me saadame teile üha rohkem laevu, lennukeid, tanke ja relvi. Selline on meie eesmärk ja meie tõotus.”

Selle eesmärgi täitmisel ei lase me end hirmutada diktaatorite ähvardustest lugeda rahvusvahelise õiguse rikkumiseks või sõjaliseks aktiks meie toetus demokraatlikele riikidele, kes julgevad nende rünnakutele vastu seista. Selline abi ei ole sõjaline akt, isegi kui mõni diktaator seda omalt poolt väidaks.

Kui diktaatorid on valmis meiega sõda pidama, ei jää nad meiepoolset sõjalist akti ootama. Norra, Belgia või Hollandi sõjalist akti nad ju ei oodanud.

Nende ainsaks huviks on uus ühesuunaline rahvusvaheline õigus, mida ei järgita kahepoolselt ning millest saab seetõttu rõhumisvahend.

Ameerika tulevaste põlvkondade õnnelik elu võib väga vabalt sõltuda sellest, kui tõhusalt ja kiiresti suudame me muuta oma abi käegakatsutavaks. Mitte keegi ei suuda täpselt öelda, millised hädaolukorrad meie teele võivad kerkida. Riigi käed ei tohi olla seotud sellal, kui rahva elu on ohus.

Me kõik peame olema valmis ohvriteks, mida nõuab hädaolukord – peaaegu sama tõsine olukord kui sõda ise. Kõik takistused, mis seisavad kiire ja tõhusa kaitse ettevalmistamise teel, peavad jääma riigi vajadustest tahapoole.

Vabal riigil on õigus eeldada kõigi kogukondade koostööd. Vabal riigil on õigus loota ettevõtjate, tööliskonna ja põllumeeste juhtidele, et nad asuksid kiirendama jõupingutusi just omaenda kogukonnas, mitte teiste omas.

Parim viis tulla toime mõningate meie seas olevate logardite või tülinorijatega on häbistada neid esmalt mõne patriootliku näite valguses ning kui sellest ei ole kasu, kasutada riigi päästmiseks riigi enda ülimat võimu.

Inimene ei ela üksnes leivast ega võitle vaid relvadega. Meie kaitseväe juhtidel ja nende selja taga olevatel inimestel peab olema visadus ja julgus, mille allikaks on kõigutamatu usk sellesse eluviisi, mida me kaitseme. Nende võimsate meetmetega, mille võtmist me nõuame, ei saa üle astuda kõikidest nendest õilsatest asjadest, mis on võitlust väärt.

Meie riik tunneb suurt rahulolu ja ammutab jõudu kõigest, mis on tehtud selle nimel, et panna rahvast teadvustama oma isiklikku panust Ameerika demokraatliku elukorra säilitamisel. See on muutnud meie inimeste meele kindlaks, uuendanud nende usku ja suurendanud nende pühendumist ühiskonna alustaladele, mida me oleme valmis kaitsma.

Kindlasti pole praegu õige hetk lakata mõtlemast sotsiaalsetele ja majanduslikele probleemidele, mis on praegu maailmas leviva sotsiaalse revolutsiooni algpõhjuseks.

Elujõulise ja tugeva demokraatia aluspõhimõtetes ei ole midagi müstilist. Meie rahvas ootab oma poliitiliselt ja majanduslikult süsteemilt lihtsaid põhiasju. Need on:

võrdsed võimalused noorte ja kõigi teiste jaoks;
töö neile, kes suudavad seda teha;
julgeolek neile, kes seda vajavad;
lõpp üksikute erilistele privileegidele;

kõikide isikute kodanikuvabaduse säilimine;
teadusarengu viljade nautimine rohkemate inimeste poolt ja pidevalt paranev elatustase.

Need on need lihtsad põhiasjad, mida ei tohi tänapäeva rahutus ja uskumatult keerulises maailmas silmist lasta. Meie majandusliku ja poliitilise süsteemi sisemine ja kestev tugevus sõltub sellest, mil määral need süsteemid suudavad neid ootusi täita.

Mitmed meie sotsiaalmajanduslikud aspektid vajavad kiireid muudatusi. Toon mõned näited.

Me peaksime pakkuma rohkematele kodanikele vanaduspensioni ja töötuskindlustust.

Me peaksime avardama võrdse arstiabi võimalusi.

Me peaksime kavandama parema süsteemi, mille kaudu oleks abi väärivatel või vajavatel inimestel võimalik seda saada.

Ma olen nõudnud isiklike ohvrite toomist. Olen kindel, et peaaegu kõik ameeriklased on valmis sellele üleskutsele vastama.

Osa sellest ohvrist moodustab suurem maksude hulk. Oma eelarve teemalises läkituses esitan soovituse, et senisest suurem osa sellest kaitseprogrammist kaetaks maksudest. Mitte ükski isik ei tohiks üritada selle programmi abil rikkaks saada ja seda ei tohiks ka võimaldada; seadusloomes tuleks alati juhinduda põhimõttest, et maksud peavad olema kooskõlas maksejõuga.

Kui Kongress toetab neid põhimõtteid, aplodeerivad talle valijad, kes seavad oma isamaa-armastuse enda rahakottidest kõrgemale.

Tulevikus, mida püüame turvaliseks muuta, loodame näha maailma, mis on rajatud inimese neljale põhilisele vabadusele.

Esimeseks neist on sõnavabadus – kogu maailmas.

Teiseks on iga inimese vabadus teenida Jumalat omal viisil – kogu maailmas.

Kolmandaks võib pidada vabadust vajakajäämisest – maailma konteksti tõlgituna tähendab see majanduslikke kokkuleppeid, mis tagavad igas riigis selle elanike jaoks tervisliku elu rahuajal – kogu maailmas.

Neljandaks on vabadus hirmust – maailma konteksti tõlgituna tähendab see relvastuse üleilmset vähendamist sellise tasemeni ja sellise põhjalikkusega, et mitte ühelgi riigil ei oleks võimalik panna toime füüsilist ründeakti mõne oma naabri vastu – kogu maailmas.

Tegemist ei ole pildiga kaugest aastatuhandest Tegemist on meie ajal ja meie inimpõlve jooksul saavutatava maailma vundamendiga. Selline maailm on vastandus nn uuele türanniale, mida diktaatorid püüavad pommi lõhkamisega luua.

Vastukaaluks sellele uuele korrale saame panna veelgi võimsama idee – moraalse korra. Hea ühiskond suudab hirmuta seista silmitsi ühtviisi nii maailma valitsemise plaanide kui ka riigiväliste revolutsioonidega.

Ameerika ajaloo alguspäevadest alates oleme saanud osa muutusest – sellest lakkamatust rahumeelsest revolutsioonist, mis kulgeb tasakaalukalt, muutuvate tingimustega järk-järgult kohanedes, ilma koonduslaagriteta või massiliste hukkamisteta. Maailmakord, mille poole me püüdleme, on võimalik saavutada vabade riikide koostöös, mille kaudu ühendatakse sõbralikus tsiviliseeritud ühiskonnas oma jõud.

Meie riik on usaldanud oma saatuse oma miljonite meeste ja naiste kätesse, meeltesse ja südametesse; ning andnud oma vabaduseusu Jumala juhtimise alla. Vabadus tähendab inimõiguste ülimuslikkust kõikjal. Me toetame neid, kes võitlevad nende õiguste saavutamise või hoidmise nimel. Meie tugevuse allikaks on meie ühine eesmärk. Selle tähtsa eesmärgi jaoks ei saa olla muud lõpptulemust kui võit.